

Gimbernat, 2009 (**), 52, 101-103

LA REVISTA «PSIQUIATRIA» (1922-1926)

HERNÁNDEZ DE LA PEÑA, Saturnino
CALBET I CAMARASA, Josep Maria

RESUM: Es fa una revisió de la revista "Psiquiatria" (1922-1926), de les seves seccions i col·laboradors.

Paraules clau: Psiquiatria. Premsa mèdica. Oscar Torras Buxeda.

RESUMEN: Se realiza un breve estudio de la revista "Psiquiatria" (1922-1926), de sus secciones y colaboradores.

Palabras clave: Psiquiatria. Prensa médica. Oscar Torras Buxeda.

*

L'objectiu d'aquesta nota és fer un breu comentari d'una revista psiquiàtrica que aparegué a Barcelona en el primer terç del segle XX. Venia a donar continuïtat a la premsa psiquiàtrica que ja tenia una certa tradició a casa nostra. La revista a la que fem referència era "Psiquiatria. Revista de Medicina Mental" que portava com subtítol: "Publicación de las Instituciones Psicoterápicas de la Santa Cruz"¹. La revista tenia unes dimensions de 150 per 230 mm, era d'aparició trimestral i fou repartida de franc per a tots els metges de Catalunya.

Les Institucions Psicoteràpiques de l'Hospital de la Santa Creu eren les següents:

- 1.- *Clínica d'Observació*, on es donava una primera orientació diagnòstica del malalt, i posteriorment se'n feia la derivació.
- 2.- *Granja de la Santa Creu*, destinada als homes malalts.
- 3.- *Parc de la Santa Creu*, destinat a les dones malaltes. Tant en la Granja com en el Parc, hi eren ingressats els malalts portadors de neurosis, de psicosis i toxicòmans.
- 4.- *Escola Ortofrènica*, per a infants i joves deficients mentals.
- 5.- *Institut Mental de la Santa Creu*.

Saturnino Hernández de la Peña - Josep M. Calbet i Camarasa

El primer número es va publicar el maig de 1922. Era impresa al mateix Institut Mental de la Santa Creu. Va ser dirigida per Oscar Torras i Buxeda i era el secretari Lluís Valero Muñoz. La redacció estava al propi domicili del director Rambla de Catalunya, 89 entresol primera de Barcelona.

Les principals seccions de la revista eren: *Articles doctrinals*, *Documents clínics*, on es fa la descripció de casos vistos al manicomi o en relació amb l'Administració de la Justícia, *Revista psiquiàtrica*, on es feien referència a articles publicats en la premsa psiquiàtrica europea, especialment de Suïssa, França i Itàlia, *Notícies*, en relació amb congressos i reunions, *Documents mèdico legals*, *Anàlisis bibliogràfics*, i *Anuncis*.

Amb tota probabilitat l'objectiu principal de la revista seria la de prestigiar l'especialitat mèdico-psiquiàtrica i pugnar per a introduir-la en els estudis de la llicenciatura. Així es lamenten en el primer número de que la Psiquiatria no fos considerada com una especialitat. Fins i tot els metges –ens diuen- la consideren “poc útil i d'escasses possibilitats curatives”. Ens continuen dient que fins aquell moment la tasca del frenòpata o psiquiatre era fonamentalment humanitària. I consideraven que ja havia arribat l'hora de fer ciència mèdica. Per això volen divulgar els seus “escassos coneixements”, per atraure més metges. Afirmen que han canviat els mètodes terapèutics de la patologia psiquiàtrica, que les organitzacions i institucions psiquiàtriques havien evolucionat i que també tot era millorable. En definitiva el seu objectiu és augmentar l'interès mèdic i social per la Psiquiatria.

Els principals col·laboradors d'aquesta revista foren per un costat els metges forenses que eren els principals interessats en treure aplicacions pràctiques dels coneixements psiquiàtrics i per l'altra els metges que treballaven en institucions on s'atenien els malalts mentals i que de fet gairebé es limitaven a fer una tasca social i humanitària.

Entre els metges forenses o vinculats amb els afers jurídics hi tenim Manuel Saforcada Ademà, Ferran Bravo Moreno, Tomàs Busquet Teixidor, Maximí Luanco Cuenca i Wifred Coroleu i Borràs.

Els col·laboradors més habituals foren Oscar Torras, Lluís Valero, Emili Mira, que presidia l'Institut d'Orientació Professional, Tomàs Busquet, Manuel Saforcada, Francesc de P. Xercavins Rius, director de l'Institut Mental de la Santa Creu, i el seu fill Francesc de P. Xercavins i Romeu. Hi consten com a redactors Francesc Daltaubuit Andreu, Constantí Martínez Capdevila, president de la Societat de Psiquiatria i Neurologia, Ot Moles Ormella, director del manicomi de Nova Betlem, Joan Peris i Mas de Xaxàs, Manuel Soca Arroyo, Manuel Soler Martín, metge del manicomi de Sant Boi, Ernest Pedrals Fernández, inspector mèdico escolar, Pere Ribas Pujol, cap de l'Asil del Parc, Llorenç Cabós, i Salvador Vives Casajuana.

El secretari Luís Valero Muñoz es proposava dedicar una secció denominada “Nuestros maestros” on recordaria la vida acadèmica dels psiquiatres catalans. Només va sortir publicada la dedicada a Pi i Molist (setembre, 1922) perquè malauradament fou víctima d’una mort sobtada. La seva mort ve anunciada al número de març de 1923. Té un cert interès la referència a la visita que va fer Kraepelin, a Barcelona. Aquest autor quedà estranyat que l’administració només dediqués dos pessetes al dia pel manteniment dels internats a un manicomi, quan a Alemanya es pagaven cinquanta marc d’or. De totes maneres la visita de Kraepelin si que va servir per a impulsar els estudis psiquiàtrics a casa nostra, i al mateix temps a dignificar aquesta especialitat mèdica, per tal d’introduir-la als estudis de la llicenciatura, d’una manera independent.

Recordem que a les pàgines d’aquesta revista queda consignada la presentació, que Emili Mira va fer del test de Rohrschach (juny, 1925).

L’últim número de la revista va sortir el març de 1926. Va coincidir amb el propòsit de l’Hospital de crear els “Anales del Hospital de la Santa Cruz y San Pablo”. Potser van rebre pressions de la Molt Il·lustre Administració hospitalària, però el cert es que la redacció es va adherir al projecte de fer una nova revista com a portaveu única de l’Hospital, i aleshores deixà de publicar-se “Psiquiatria. Revista de Medicina Mental”. Va tenir, doncs, una vida breu, però suficientment intensa, i segur que va influir en la dignificació i consolidació de la Psiquiatria.

Finalment volem recordar que el principal impulsor de la revista, Oscar Torras Buxeda, havia nascut a Barcelona el 31 de gener de 1890 i va morir el 1974. Era fill de Cèsar August Torras i Ferreri, que havia estat president del Centre Excursionista de Catalunya. Féu el batxillerat a Barcelona i l’acabà el 1905. Llicenciat en medicina el 1911, ingressà el 1915 com a metge resident a l’Institut Mental de la Santa Creu. De 1925 a 1931 seria secretari general de la Societat de de Psiquiatria i Neurologia de Barcelona. Participà en els Congressos de Metges de Llengua Catalana. Succeí, el 1934, a Francesc de Paula Xercavins en la direcció de l’Institut Mental de la Santa Creu. Promogué “Vista Rica” que fou un projecte de residència geropsiquiàtrica, que no arribà a inaugurar-se. El març de 1938 dirigí l’Institut Mental de Gramenet de Besós (Clínica Mental de Santa Coloma de Gramenet). Després de la guerra civil va dirigir “Torre Blanca” (1941), a les Tres Torres, que estava destinada al tractament de malalts psicòtics.

NOTES

1. Les institucions psicoteràpiques de l’Hospital de la Santa Creu eren: Clínica d’Observació de Psicòpates i alienats en fase d’estudi, Granja de la Santa Creu, situada a Horta-Roquetes i dedicada a homes neuròtics, Parc de la Santa Creu, situat al Tibidabo i dedicat a dones, L’Institut Mental de la Santa Creu, a Sant Andreu de Palomar, i estava projectada l’Escola Ortofrènica, per a infants deficients i adolescents alienats.